

УДК 343.146

Ковальчук Сергій Олександрович,
кандидат юридичних наук, доцент,
доцент кафедри кримінальної юстиції
Чернівецького юридичного інституту Національного університету
«Одеська юридична академія»

МЕТОДОЛОГІЯ ВЧЕННЯ ПРО РЕЧОВІ ДОКАЗИ У КРИМІНАЛЬНОМУ ПРОЦЕСІ

Стаття присвячена дослідженню методології вчення про речові докази як самостійного кримінального процесуального вчення. Визначається поняття методології вчення про речові докази у кримінальному процесі. Виділяються рівні структури методології вчення про речові докази і здійснюється їх детальна характеристика.

Ключові слова: речові докази, вчення про речові докази, методологія вчення про речові докази, рівні структури методології, загальні філософсько-світоглядні підходи, загальні принципи, загальнонаукові методи, конкретно-наукові методи.

Постановка проблеми. Дослідження будь-якого об'єкта наукового пізнання передбачає наявність відповідного інструментарію – методології дослідження. Розробка методологічної проблематики, як відзначають І.В. Блауберг та Е.Г. Юдін, перш за все, практичні цілі – озброїти сучасного дослідника засобами, що забезпечують найбільш ефективне і швидке досягнення наукового результату [2, с.5]. Правильно обрана методологія дослідження дозволяє не лише визначити основні напрями наукової розвідки, але й забезпечити отримання достовірного наукового знання про об'єкт пізнання, адже, як відзначає В.В. Дудченко, знання про право є різним залежно від методів і методології його пізнання [3, с. 225].

Розкриттю поняття методології присвячена значна увага вчених, серед яких відсутній однозначний підхід до його визначення. Як вказує М.С. Кельман, навіть визнання того, що методологія є необхідним компонентом будь-якої науково-пізнавальної діяльності, не призвело до єдності поглядів щодо поняття методології науки [6, с. 4]. Протягом тривалого часу методологія розглядалася як система структурована система підходів, принципів і методів наукового пізнання. У подальшому відбулося розширення розуміння методології за рахунок охоплення нею не лише системи засобів наукового пізнання, але й вчення про їх використання для пізнання того або іншого об'єкта пізнання. У зв'язку з цим на сучасному етапі розвитку науки методологію потрібно розуміти як інтеграційне явище, що являє собою як систему взаємопов'язаних елементів наукового пізнання (підходів, принципів, методів і прийомів), так і вчення про їх використання.

Значення методології важко переоцінити, оскільки без неї не може існувати жодна наука, у тому числі й наука кримінального процесуального права. Як відзначає М.В. Костицький, «щоб кримінальна процесуальна наука від коментування Кримінального процесуального кодексу України перейшла до розвитку власне науки, необхідно мати на увазі, що будь-яка галузь пізнання і знання стає тоді наукою, коли в ній розвинулися такі складові: 1) філософія галузевої науки; 2) теорія; 3) методологія; 4) історія; 5) компаративістика» [8, с. 33]. Повною мірою такий висновок стосується не лише тієї або іншої науки, але й розроблюваних у межах кожної з них вчень, які можуть претендувати на самостійний статус лише за умови притаманності їм власної методології, зумовленої предметом самого вчення.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Дослідженню методології сучасної загальнотеоретичної юриспруденції присвячена істотна увага вітчизняних і зарубіжних вчених: І.В. Блауберга, М.С. Кельмана, Д.А. Керимова, М.І. Козюбри, О.Л. Копиленка, Н.М. Крестовської, Л.А. Луць, Ю.М. Оборотова, М.І. Панова, О.В. Петришина, П.М. Рабіновича, В.М. Селіванова, В.М. Сирих, О.Ф. Скакун, М.В. Цвіка, Е.Г. Юдіна та інших. Окремі методологічні проблеми науки кримінального процесу розглядаються Ю.П. Боруленковим, В.О. Коноваловою, М.В. Костицьким, І.І. Котюком. Характеристиці окремих методологічних проблем кримінального процесуального доказування присвячені наукові праці В.П. Гмирка, Ю.Б. Пастернака, М.А. Погорецького,

В.О. Попелюшка, П.М. Рабіновича, С.А. Шейфер, М.Є. Шумила та інших вітчизняних і зарубіжних вчених-процесуалістів. Незважаючи на значну кількість ґрунтовних наукових розробок, методологія як науки кримінального процесуального права у цілому, так і розроблених у її межах самостійних вчень зокрема, залишається розробленою лише частково.

Постановка завдання. Метою статті визначення поняття методології вчення про речові докази у кримінальному процесі та дослідження її структури.

Виклад основного матеріалу дослідження. Розробленню методології науки кримінального процесуального права присвячена недостатня увага вчених, що повною мірою позначилося й на методології теорії кримінального процесуального доказування. Протягом тривалого періоду розвитку вітчизняної теорії кримінального процесуального доказування методологічною основою теорії доказів визнавалася марксистсько-ленінська філософія – діалектичний матеріалізм [18, с. 24]. Як відзначає М.І. Козюбра, «панування довгі роки моністичного матеріалістичного підходу до вивчення правових явищ, негативне ставлення до всіх інших доктрин і теорій, побудованих на відмінних від матеріалізму світоглядних позиціях, перешкоджали використанню здобутків європейської і світової правової теорії і правової культури, збіднювали уявлення про право та його місце в системі засобів соціального регулювання і способів світосприйняття» [7, с. 22].

Загальна тенденція у розвитку методології сучасної загальнотеоретичної юриспруденції зумовила активний перехід на сучасному етапі розвитку теорії кримінального процесуального доказування від монізму до плюралізму її методології. Аналізуючи норми глави 4 КПК України, М.Є. Шумило відзначає, що її конструкція дає змогу стверджувати, що у вітчизняній процесуальній науці та законодавстві відбувається процес зміни методологічної парадигми [20, с. 48]. Формування сучасної методологічної парадигми теорії кримінального процесуального доказування повинно відбуватися з урахуванням досягнень як науки кримінального процесуального права, так і інших наук і теорій – філософії, логіки, соціології, психології, лінгвістики, теорії інформації тощо, розробки яких дозволять комплексно підійти до розкриття її предмету.

Вчення про речові докази як самостійне кримінальне процесуальне вчення володіє власною методологією, яка дозволяє забезпечити наукове пізнання сукупності елементів, що охоплюються його предметом. Методологія вчення про речові докази являє собою систему взаємопов'язаних підходів, принципів, методів і прийомів емпіричного та теоретичного пізнання дійсності, які спрямовані на систематизацію існуючих й отримання нових знань, що охоплюються предметом цього вчення, та систему наукових положень про їх використання для вирішення поставлених перед ним завдань.

Перший рівень структури методології вчення про речові докази складають загальні філософсько-світоглядні підходи, які відіграють істотну роль у методології будь-якого наукового дослідження та виступають засобом входження до системи методології юриспруденції ідей, що з'явилися у межах класичного, некласичного і постнекласичного філософського дискурсу [19, с. 7]. Із урахуванням висловлених у загальнотеоретичній юриспруденції позицій щодо системи методологічних підходів, до числа загальних філософсько-світоглядних підходів, які становлять перший рівень структури методології вчення про речові докази, доцільно віднести: 1) діалектичний підхід, який дозволяє охарактеризувати речові докази як правове явище, що функціонує та розвивається, і розкрити закономірності їх формування та використання у кримінальному провадженні; 2) метафізичний підхід, який забезпечує буквальне тлумачення норм кримінального процесуального законодавства, присвячених визначенню поняття та видів речових доказів, порядку їх формування та використання, строків і порядку їх зберігання, способів і порядку вирішення долі речових доказів; 3) генетичний підхід, який дозволяє розкрити історію становлення та розвитку нормативного закріплення поняття речових доказів, порядку їх формування та використання у кримінальному провадженні, а також наукових уявлень із цієї проблематики; 4) системний підхід, який дозволяє сформулювати розуміння речового доказу як правового явища, що являє собою систему елементів і зв'язків між ними, які становлять його сталу структуру та забезпечують цілісність, здійснити науково обґрунтовану класифікацію речових доказів і відмежувати їх від інших матеріальних об'єктів, які використовуються у кримінальному

процесуальному доказуванню; 5) синергетичний підхід, який уможливило визначення динамічних властивостей речового доказу як системи, дослідження змін у системі видів речових доказів і визначення закономірностей розвитку нормативно-правового регулювання поняття та видів речових доказів, порядку їх формування та використання у кримінальному процесі; 6) антропологічний підхід, який сприяє більш повному дослідженню способів і порядку збирання речових доказів у контексті забезпечення відповідного права сторін кримінального провадження та строків і порядку зберігання речових доказів, способів і порядку вирішення їх долі у контексті забезпечення недоторканності права власності осіб на матеріальні об'єкти, вилучені в якості речових доказів у кримінальному провадженні; 7) аксіологічний підхід, який уможливило розгляд речових доказів як правового засобу, що використовується у кримінальному процесуальному доказуванні задля досягнення його мети, і дозволяє визначити ефективність нормативного регулювання порядку збирання, перевірки, оцінки і використання речових доказів під час кримінального провадження, строків і порядку їх зберігання, способів і порядку вирішення долі речових доказів; 8) феноменологічний підхід, який дозволяє охарактеризувати речові докази як правовий феномен у тісному поєднанні об'єктивних, суб'єктивних і раціональних основ та врахувати внутрішній досвід учасників кримінального провадження щодо формування та використання речових доказів у кримінальному провадженні; 9) герменевтичний підхід, який дозволяє забезпечити лексико-граматичне, логічне, системне, історичне, телеологічне (цільове) та функціональне (раціональне) тлумачення норм кримінального процесуального законодавства, присвячених визначенню поняття та видів речових доказів, порядку їх формування та використання, строків і порядку їх зберігання, способів і порядку вирішення долі речових доказів, а також тлумачення доктринальних підходів з цих питань; 10) інформаційний підхід, який дозволяє розглянути речові докази як сигнал, що містить інформацію про обставини кримінального правопорушення, відмежувати речові докази від інших схожих сигналів, що використовуються у кримінальному провадженні, та розкрити зміст формування та використання речових доказів як складних інформаційних процесів; 11) комунікативний підхід, який дозволяє розглянути речові докази як самостійне комунікативне явище та охарактеризувати їх формування і використання як форми взаємодії учасників кримінального провадження; 12) семіотичний підхід, який дозволяє розглянути речові докази як знакові конструкції, що перебувають у зв'язку з обставинами і фактами, що підлягають доказуванню, розмежувати їх з іншими схожими знаковими конструкціями, які використовуються у кримінальному провадженні, та розкрити зміст формування і використання речових доказів як складних знакових систем; 13) функціонально-інструментальний підхід, який дозволяє акцентувати увагу на функціонально-цільовому призначенні речових доказів як юридичних засобів, що використовуються у кримінальному провадженні для встановлення фактів та обставин, що підлягають доказуванню, з урахуванням норм кримінального процесуального закону, які врегульовують порядок формування і використання речових доказів, та особливостей правозастосовної діяльності органів досудового розслідування та судів; 14) діяльнісний підхід, який дозволяє розробити технологію програмування процесуальної діяльності учасників кримінального провадження з формування та використання речових доказів під час досудового розслідування та судового провадження, що сприяє розкриттю її особливостей, загальних закономірностей і тенденцій, з подальшим їх впровадженням у правозастосовну діяльність; 15) цивілізаційний підхід, який сприяє поглибленому дослідженню та визначенню можливості врахування зарубіжного досвіду нормативного визначення поняття речових доказів і порядку їх формування та використання у кримінальному провадженні та сформованих у зарубіжних країнах доктринальних підходів і практики з цих питань, враховуючи при цьому особливості кримінального процесуального законодавства конкретних правових систем.

Із урахуванням багатогранності речових доказів як об'єкта наукового пізнання, вказані методологічні підходи підлягають застосуванню у сукупності, що дозволить більш детально розкрити ті або інші його сторони. У своїй сукупності наведені методологічні підходи складають систему, яка є динамічною, сутнісно «незамкнутою» та відкритою для адекватного реагування на суспільний контекст розвитку науки [5, с. 37].

про речові докази становить діалектичний світоглядно-методологічний підхід, який визначає основну стратегію їх дослідження як правового явища. Як обґрунтовано відзначає П.М. Рабінович, діалектика як філософська наука про гранично загальні (всезагальні) закономірності усіх й усіляких явищ (матеріальних, духовних, соціальних) цілком зберігає свою універсальну, методологічно-евристичну значимість у будь-якому пізнанні [14, с. 40], а переважна більшість із новелізованих підходів і методів юридичної науки являють собою ні що інше, як сучасну – зумовлену соціально-природними змінами і приростом наукових знань – подальшу конкретизацію класичних принципів і вимог діалектики – «вічнозеленої» пізнавальної парадигми будь-якої теорії [13, с. 20]. Інші методологічні підходи спрямовані на поглиблення пізнавальних можливостей діалектичного підходу та дозволяють більш повно розкрити окремі аспекти речових доказів як об'єкта пізнання, у зв'язку з чим підлягають застосуванню у поєднанні з ним з урахуванням їх субординації та додатковості.

Другий рівень структури методології вчення про речові докази становлять загальні принципи, які своєю незаперечністю покликані забезпечити концептуальність дослідження [16, с. 9]. На відміну від підходів, які визначають світоглядно-філософську спрямованість процесу пізнання, принципи визначають його основи [19, с. 11]. Будучи основним вихідним положенням теорії, вчення, науки, світогляду, центральним поняттям, визначальною ідеєю, що поширюється на всі явища знань у галузі, де він абстрагований, і виражаючи найсуттєвіші її положення, принцип відрізняється значущістю, імперативністю та універсальністю [17, с. 45].

Вченню про речові докази притаманна система загальних принципів, до якої, з урахуванням висловлених у загальнотеоретичній юриспруденції позицій щодо системи принципів наукового пізнання, доцільно включити: 1) принцип методологічного плюралізму, який передбачає застосування у ході дослідження речових доказів як об'єкта наукового пізнання різноманітних філософсько-світоглядних підходів, які у своєму взаємозв'язку та взаємодоповнюваності дозволяють забезпечити наукове пізнання сукупності елементів, що охоплюються предметом вчення про речові докази; 2) принцип єдності історичного та логічного, який дозволяє розглянути речові докази як об'єкт наукового пізнання у сутнісних, закономірних зв'язках, де логічне є справжньою сутністю, а історичне – його формою, яка визначена конкретним змістом [16, с. 13-14]; 3) принцип поєднання теорії та практики, який забезпечує дослідження речових доказів як об'єкта наукового пізнання на основі узагальнення теоретичних знань та емпіричного досвіду.

Поряд із загальними світоглядно-філософськими підходами і загальними принципами у методології вчення про речові докази важливу роль відіграють методи, які становлять центральний елемент методології [9, с. 10], спираються на принципи пізнання [1, с. 30] та становлять третій і четвертий рівень структури методології.

Третім рівнем у структурі методології вчення про речові докази виступають загальнонаукові методи, застосування яких зумовлюється не лише особливостями пізнавального мислення, але й характером об'єкта дослідження [12, с. 341]. У зв'язку з цим сфера застосування загальнонаукових методів виступає вужчою від сфери використання загальних філософсько-світоглядних підходів, але ширшою від сфери застосування конкретно-наукових методів.

У структурі методології вчення про речові докази доцільно виділити такі загальнонаукові методи: 1) логічний метод, який передбачає застосування прийомів сходження від абстрактного до конкретного та від конкретного до абстрактного, аналізу та синтезу, узагальнення, порівняння, абстрагування, індукції та дедукції, аналогії, моделювання [4, с. 31; 16, с. 15; 17, с. 55], дозволяє визначити поняття речових доказів і здійснити їх класифікацію на види; 2) історичний метод надає можливість охарактеризувати історію становлення та розвитку нормативного закріплення поняття речових доказів, порядку їх формування та використання у кримінальному провадженні, а також наукових уявлень із цієї проблематики; 3) системно-структурний метод дозволяє розкрити речові докази у цілісності їх структурних елементів шляхом виявлення існуючих між ними зв'язків, охарактеризувати види речових доказів та їх співвідношення з іншими матеріальними об'єктами, які використовуються у кримінальному процесуальному доказуванні, виявити і дослідити закономірності формування та використання речових доказів під час досудового розслідування та судового провадження; 4) структурно-функціональний метод надає можливість визначити

функціональне призначення речових доказів у кримінальному провадженні для встановлення фактів та обставин, що підлягають доказуванню.

Четвертий рівень структури методології вчення про речові докази становлять конкретно-наукові методи, які підлягають застосуванню у юридичних науках і сформованих у межах кожної з них вчень. Їх вибір, як і загальнонаукових методів, залежить від специфіки об'єкта наукового пізнання, у зв'язку з чим сфера застосування загальнонаукових методів також виступає вужчою від сфери використання загальних філософсько-світоглядних підходів.

У структурі методології вчення про речові докази доцільно виділити такі конкретно-наукові методи: 1) формально-юридичний метод, який вченими нерідко визначається як догматичний або юридико-технічний метод [10, с. 221; 16, с. 16], дозволяє визначити формальний зміст норм кримінального процесуального закону, які визначають поняття речових доказів і врегульовують порядок їх формування та використання, строки, порядок та умови зберігання речових доказів і способи та порядок вирішення їх долі під час кримінального провадження, сприяє розкриттю внутрішньої структури речових доказів як правового явища та сприяє формулюванню визначенню поняття «речові докази»; 2) порівняльно-правовий метод передбачає здійснення діахронного та синхронного структурування [9, с. 17; 11, с. 14; 15, с. 171; 16, с. 17]: діахронне порівняння дозволяє зіставити речові докази як правове явище, що існувало у вітчизняному кримінальному процесі протягом різних історичних періодів, і виявити закономірності розвитку цього правового явища, а синхронне порівняння передбачає зіставлення речових доказів як правового явища, яке існує у різних правових системах протягом конкретного історичного періоду, та визначити доцільність врахування зарубіжного досвіду нормативного визначення поняття речових доказів і порядку їх формування та використання у кримінальному провадженні й сформованих у зарубіжних країнах доктринальних підходів і практики з цих питань; 3) соціолого-правовий метод передбачає використання таких засобів як аналіз статистичних даних і різноманітних правових документів, соціально-правовий експеримент, опитування, інтерв'ювання з правових питань тощо [16, с. 16] та дозволяє встановити ефективність нормативного визначення поняття речових доказів і порядку їх формування та використання у кримінальному провадженні, виявити недоліки слідчої та судової практики щодо формування та використання речових доказів у кримінальному процесі, у тому числі й з урахуванням сформованих у практиці ЄСПЛ правових стандартів кримінального процесуального доказування; 4) метод теоретико-правового моделювання дозволяє обґрунтувати концептуальну модель вчення про речові докази у кримінальному процесі та визначити його об'єкт, предмет, мету, завдання, функції та систему; 5) метод теоретико-правового прогнозування дозволяє визначити перспективи розвитку вітчизняного кримінального процесуального законодавства у частині визначення поняття речових доказів, порядку їх формування та використання, строків, порядку та умов зберігання речових доказів і способів та порядку вирішення їх долі під час кримінального провадження.

Кожному із наведених загальнонаукових і конкретно-наукових методів притаманні власні пізнавальні можливості у розкритті речових доказів як об'єкта наукового пізнання, зумовлені сферою їх використання, особливостями відображення отриманих наукових результатів та їх оцінки. Водночас, усі наведені методи перебувають у тісному взаємозв'язку та підлягають застосуванню у сукупності (одночасно або поетапно) з метою комплексного пізнання речових доказів як правового явища. Вказані методи дозволяють розкрити ті або інші їх характеристики із загальнонаукових позицій і з точки зору науки кримінального процесуального права та сформованих у його межах теорії кримінального процесуального доказування та вчення про речові докази.

Висновки. Результати проведеного дослідження дозволяють стверджувати, що методологія вчення про речові докази як самостійного кримінального процесуального вчення являє собою складну динамічну систему. Як складна система, методологія вчення про речові докази не лише включає в себе різноманітні підходи, принципи, методи і прийоми наукового пізнання та методіку їх використання, але й володіє притаманними їй інтегративними закономірностями, що зумовлюють взаємозв'язок і взаємодію її структурних елементів у процесі наукового дослідження. Як динамічна система, методологія вчення про речові докази, перебуваючи у постійному пошуку

нових підходів, принципів, методів і прийомів наукового пізнання та розробці методики їх використання, удосконалюється та урізноманітнюється. Із урахуванням визначених П.М. Рабіновичем основних чинників впливу на розвиток методології праводержавознавства, її стан та динаміку [13, с. 12], можна стверджувати, що розвиток методології вчення про речові докази у кримінальному процесі зумовлюється низкою чинників, основними серед яких виступають: 1) висунуті перед доктриною кримінального процесу потреби слідчої та судової практики щодо формування та використання речових доказів у кримінальному процесуальному доказуванні; 2) зумовлені потребами правозастосовної практики зміни об'єкта і предмета як теорії кримінального процесуального доказування, так і вчення про речові докази у кримінальному процесі; 3) розвиток науки кримінального процесуального права та інших наук, розробки яких можуть використовуватися з метою вдосконалення її методологічного арсеналу. Вказані чинники зумовлюють застосування при пізнанні речових доказів як об'єкта наукового пізнання не лише усталених, але й використовуваних у сучасній науці новітніх підходів, принципів, методів і прийомів пізнання.

Список використаних джерел:

1. Баранова Ю.О. Методологічні правила порівняльно-правових досліджень: Дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.01 / Юлія Олегівна Баранова. – Одеса, 2015. – 193 с.
2. Блауберг И.В. Становление и сущность системного подхода / И.В. Блауберг, Э.Г. Юдин. – М.: Издательство «Наука», 1973. – 271 с.
3. Дудченко В.В. Тенденції антиформалізму та цінностей у сучасній юриспруденції / В.В. Дудченко // Наукові праці Національного університету «Одеська юридична академія». – 2012. – Т. XI. – С. 225-234.
4. Загальна теорія держави і права: Підручник для студентів юридичних вищих навчальних закладів / М.В. Цвік, О.В. Петришин, Л.В. Авраменко та ін.; за ред. М.В. Цвіка, О.В. Петришина. – Х.: Право, 2011. – 584 с.
5. Кельман М. Методологія сучасного правознавства: становлення та основні напрями розвитку / М. Кельман // Психологія і суспільство. – 2015. – № 4. – С. 33-46.
6. Кельман М.С. Методологічна ситуація у сучасному правознавстві та тенденції розвитку його методології / М.С. Кельман // Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету. Серія: Юриспруденція. – 2013. – № 5. – Том 2. – С. 4-8.
7. Козюбра М. Методологія правознавства і методологія права: співвідношення понять та їх особливості / М. Козюбра // Право України. – 2014. – № 1. – С. 22-32.
8. Костицький М.В. Про науку кримінального процесу, кримінальне процесуальне право і законодавство (філософський погляд) / М.В. Костицький // Юридичний часопис Національної академії внутрішніх справ. – 2013. – № 1. – С. 31-37.
9. Крестовська Н.М. Теорія держави і права: Елементарний курс / Н.М. Крестовська, Л.Г. Матвеева. – Видання друге. – Х.: ТОВ «Одіссей», 2008. – 432 с.
10. Лоскутов Т. Догматичний та аксіологічний підходи до визначення предмету правового регулювання у кримінальному процесі / Т. Лоскутов // Юридичний вісник. – 2014. – № 3. – С. 221-225.
11. Манжул І.В. Визначення методів пізнання в науковій літературі / І.В. Манжул // Бюлетень Міністерства юстиції України. – 2012. – № 11. – С. 11-17.
12. Назаров И.В. Статус и структура методологии науки / И.В. Назаров // Российский гуманитарный журнал. – 2015. – Том 4. – № 5. – С. 339-346.
13. Рабінович П. Методологія вітчизняного загальнотеоретичного праводержавознавства: деякі сучасні тенденції / П. Рабінович // Право України. – 2014. – № 1. – С. 11-21.
14. Рабінович П.М. Діалектичний підхід у практиці Європейського суду з прав людини / П.М. Рабінович // Університетські наукові записки. – 2012. – № 1 (41). – С. 40-48.
15. Ситар І. Методологія дослідження релігійних правових систем / І. Ситар // Порівняльне правознавство. – 2012. – № 3-4. – С. 169-176.
16. Скакун О.Ф. Теорія права і держави: Підручник. – 2-ге видання / О.Ф. Скакун. – К.: Алерта;

- КНТ; ЦУЛ, 2010. – 520 с.
17. Теорія держави і права. Академічний курс: Підручник / За ред. О.В. Зайчука, Н.М. Оніщенко. – 2-е вид., перероб. і допов. – К.: Юрінком Інтер, 2008. – 688 с.
18. Теория доказательств в советском уголовном процессе / Р.С. Белкин, А.И. Винберг, В.Я. Дорохов, Л.М. Карнеева и др.; [Ред. кол.: Н.В. Жогин (отв. ред.) и др.]. – 2-е изд., исправ. и доп. – М.: Юридическая литература, 1973. – 736 с.
19. Фальковський А.О. Аксиологічний підхід в методології сучасної юриспруденції: Автореф. дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.12 / Андрій Олександрович Фальковський. – Одеса, 2011. – 17 с.
20. Шумило М.Є. Поняття «докази» у Кримінальному процесуальному кодексі України: спроба критичного переосмислення ідеології нормативної моделі / М.Є. Шумило // Вісник Верховного Суду України. – 2013. – № 2 (150). – С. 40-48.

Ковальчук С. А. Методология учений о вещественных доказательствах в уголовном процессе

Статья посвящена исследованию методологии учения о вещественных доказательствах как самостоятельного уголовного процессуального учения. Определяется понятие методологии учения о вещественных доказательствах в уголовном процессе. Выделяются уровни структуры методологии учения о вещественных доказательствах и осуществляется их подробная характеристика.

Ключевые слова: *вещественные доказательства, учение о вещественных доказательствах, методология учения о вещественных доказательствах, уровни структуры методологии, общие философско-мировоззренческие подходы, общие принципы, общенаучные методы, конкретно-научные методы.*

Kovalchuk S. A. Methodology of the teachings about material evidence in the criminal process

The article is devoted to the research of the methodology of the doctrine of material evidences as an independent criminal procedural doctrine. The concept of the methodology of the doctrine of material evidences in the criminal proceedings is determined. The levels of structure of the methodology of the doctrine of material evidences are distinguished and their detailed description is carried out.

Key words: *material evidences, doctrine of material evidences, methodology of the doctrine of material evidences, levels of structure of the methodology, general philosophical and ideological approaches, general principles, general scientific methods, concrete scientific methods.*

Надійшла до редакції 4 вересня 2017 р.

